

*Korobeinikova Tetiana,
Dnipropetrovsk National University of Railway Transport named after
Academician V. Lazaryan*

***Didactic background of using multimedia tools in teaching future translators
English dialogical speech***

Abstract: *The article deals with the didactic background for multimedia tools usage in students' self-work studying of English dialogues. The requirements to the creation of computer program for the development of translator's English competence in dialogical speech are rendered.*

Key words: *English, dialogical speech, multimedia tool, future translator, multimedia, computer program.*

Коробейнікова Тетяна

**Дидактичні передумови використання мультимедійних засобів у
навчанні майбутніх перекладачів англійського діалогічного мовлення**

Анотація: Стаття присвячена підготовці майбутніх перекладачів. Розглянуті дидактичні передумови розробки та використання електронних мультимедійних засобів навчання для формування англійської компетентності в діалогічному мовленні.

Ключові слова: англійська мова, діалогічне мовлення, електронний засіб навчання, мультимедіа, майбутній перекладач, навчальна комп'ютерна програма.

Дидактические предпосылки использования мультимедийных средств в обучении будущих переводчиков английской диалогической речи

Аннотация: Статья посвящена подготовке будущих переводчиков. Рассмотрены дидактические предпосылки разработки и использования электронных мультимедийных средств обучения для формирования англоязычной компетенции в диалогической речи.

Ключевые слова: английский язык, диалогическая речь, электронное средство обучения, мультимедиа, будущий переводчик, обучающая компьютерная программа.

У контексті сучасних реалій, коли замовлення суспільства вимагає нових підходів до освіти у ВНЗ України, актуальності набуває й розробка технологій аудиторної та самостійної позааудиторної роботи студентів, зокрема майбутніх перекладачів. Очевидним є той факт, що сучасні тенденції організації навчального процесу вимагають адекватних сьогоденню засобів та методів навчання. Вирішення порушеної проблеми можливе за умов залучення новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема мультимедійних засобів навчання.

Питанням упровадження комп'ютерних технологій у навчальний процес розглядалось багатьма вченими: педагогічні та психологічні передумови використання комп'ютерних технологій обґрунтовано в працях В. А. Трайньова, J. Higgins; методичний аспект проблеми висвітлено в роботах О. О. Москалець, Л. А. Цветкової, О. Л. Цеомашко; розробкою комп'ютерних курсів, програм, вправ займались А. П. Журавльов, О. П. Норенко, зокрема навчальних комп'ютерних програм для опанування іншомовним діалогічним мовленням студентів нелінгвістичних ВНЗ — І. В. Чірва, Я. В. Окопна, О. М. Огуй. Проте, навчання майбутніх

перекладачів англійського діалогічного мовлення з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій ученими не висвітлювалось.

Метою нашої статті є розгляд дидактичних передумов використання та розробки мультимедійних засобів навчання англійського діалогічного мовлення в процесі підготовки майбутніх перекладачів науково-технічної літератури.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання**: 1) розглянути педагогічні та методичні засади використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні іноземних мов; 2) виявити особливості та основні вимоги щодо розробки електронних засобів для формування англійської компетентності в діалогічному мовленні майбутнього перекладача.

Зміна підходу до суб'єкту навчання – студента, який з його внутрішніми потребами і мотивами, суб'єктивним досвідом та індивідуально-психологічними властивостями є центральною фігурою в навчальному процесі, а також реалізація принципів Болонської декларації передбачає, що учіння студентів спрямоване на оволодіння способами самостійного набуття знань та розвитку освітньої автономії. Реалізація такого підходу до навчання неминуче призводить до перегляду та вдосконалення чинних організаційних форм навчання у ВНЗ, зокрема зменшення аудиторних занять з викладачем і перенесення основного навантаження на самостійну позааудиторну роботу студента. Основним завданням викладача, за таких умов, стає організація пізнавальної діяльності студентів, яка б не лише дозволяла засвоювати студентами готові знання, а й спонукала одержувати їх самостійно з різних джерел і вміти застосовувати їх на практиці. Отже, виникає нагальна необхідність вибору таких засобів навчання, які, по-перше, є доцільними та ефективними при навчанні майбутніх перекладачів; по-друге, можуть використовуватись у самостійній роботі, при цьому інтегрують позааудиторну та аудиторну форми організації навчання.

Впровадження комп'ютерних технологій у навчальний процес як універсальних засобів з розвитком суспільства переходить на новий осучаснений рівень – використання нових мультимедійних можливостей. У порівнянні з таким іншими технічними засобами навчання з використанням комп'ютера має низку переваг для ефективної організації навчання іноземного мовлення, а саме: 1) можливість зберігати великий обсяг навчальних матеріалів; 2) автоматичний збір, аналіз та обробка статистичної інформації без порушення процесу навчання, тобто можливість кількісної та якісної обробки даних щодо роботи студента над завданням; 3) висока швидкість виконання комп'ютером заданих користувачем операцій, а також миттєвість реакції комп'ютера на дії студента, що створює ілюзію спілкування з викладачем; 4) робота в інтерактивному режимі імітує діалог з партнером; 5) наявність зворотного зв'язку у вигляді інструкцій щодо подальшої роботи, консультації тощо [1, с. 7].

З огляду на те, що навчання діалогічне мовлення передбачає наявність у студента мовленнєвого партнера, то таким партнером в позааудиторний час може виступати комп'ютер. Використовуючи комп'ютер як мовленнєвого партнера, студент може подолати психологічний бар'єр спілкування іноземною мовою, так як не соромиться, оскільки «...з одного боку – це всезнаючий партнер, а з іншого – лише машина» [1, с. 8]. Таким чином, робота з комп'ютером допомагає студенту подолати психологічний бар'єр, який часто з'являється при використанні іноземної мови як засобу спілкування.

Ще одна перевага використання електронних засобів проявляється у можливості заміни викладача комп'ютером. Однією з проблем, яка виникає при самостійному опануванні іноземним мовленням є те, що не в усіх студентів сформувались достатньо міцні навички, які б забезпечували безпомилкове виконання вправ за умови відсутності постійного контролю та корекції з боку викладача. Удосконалення мовленнєвих навичок та умінь діалогічного мовлення, їх корекція, а також закріплення та поглиблення

знань, одержаних під час аудиторної роботи, залежить від того, як здійснюється керування, контроль і самоконтроль навчальних досягнень студентів без участі викладача. Вибір стратегії керування самостійною позааудиторною роботою тісно пов'язаний, з одного боку, з типом педагогічної взаємодії, а з іншого боку – з організацією зворотного комп'ютерного зв'язку [2, с. 28].

Однією з найвагоміших переваг комп'ютера у навчанні іноземних мов є його інтерактивність, яка проявляється в діалогічній взаємодії студента з технічним засобом навчання, що забезпечується постійною та безпосередньою реакцією комп'ютера на відповіді студента під час виконання завдань. При цьому отримані результати виконання тренувальних вправ залишаються конфіденційними, у випадку, якщо не проходить їх запис. А це, в свою чергу, не знижує самооцінки студента, а надає йому можливість самостійно визначити темп роботи і послідовність виконання завдань, в деяких випадках і повторне опрацювання навчальних матеріалів з метою покращення отриманого результату. За таких умов розвиток умінь англійського діалогічного мовлення та освітньої автономії майбутніх перекладачів проходить з позиції гуманізації педагогічного процесу.

За допомогою комп'ютерних технологій вирішуються і проблеми співпраці викладача і студента, а саме, за одне заняття в комп'ютерному класі кожному студенту надається можливість відпрацювати певні репліки, діалогічні єдності, мінідіалоги в активному режимі. У викладача з'являється можливість розробити індивідуальну стратегію навчання для кожного студента, проаналізувати його мовний рівень і досягнення та відповідно до отриманих результатів будувати подальший процес навчання. Крім того, використання інтерактивних комп'ютерних методів перетворюють навчальний процес в індивідуальний тренінг, що значно покращує засвоєння мовного та мовленнєвого матеріалу з подальшим його використанням в іншомовній комунікації. Проблемою залишається відсутність

стандартизованих навчальних матеріалів, що відповідають цілям підготовки майбутніх перекладачів науково-технічної літератури.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій з освітньою метою є ефективним за умови їх відповідності методичним принципам і вимогам щодо побудови процесу навчання іноземних мов. Отже, розглянемо загальні та специфічні педагогічні вимоги до такого продукту. Н. О. Завгорова наголошує, що перед тим, хто створює навчальну комп'ютерну програму з іноземної мови, стоїть завдання – розробити сценарій програми так, щоб вона: по-перше, вразила увагу користувача і забезпечила практичну спрямованість його діяльності; по-друге, надала йому можливість розібратись у всьому самостійно за допомогою його власного досвіду в зручному темпі роботи і в такий спосіб забезпечити йому перехід до живого творчого спілкування [1, с. 8]. Г. С. Чекаль, узагальнюючи аналіз методичної літератури, а також багаторічний досвід створення таких продуктів, висуває чотири основні вимоги: 1) чітка постановка мети; 2) комунікативна спрямованість; 3) спрямованість на попередження або ліквідацію типових помилок; 4) урахування технічних та дидактичних вимог комп'ютера [2, с. 29].

В мультимедійній програмі для навчання майбутніх перекладачів англійського діалогічного мовлення ці вимоги можна реалізувати таким чином.

По-перше, мультимедійний засіб, який спрямований на опанування англійським діалогічним мовленням, вимагає паралельного розвитку вмінь англомовного аудіювання та говоріння в діалогічній формі. Це зумовлено тим, що кожен учасник діалогу поперемінно виступає як в ролі слухача так і мовця.

По-друге, принцип комунікативності як провідний методичний принцип навчання іноземних мов передбачає побудову процесу опанування англійським діалогічним мовленням як моделі реальної комунікації. Це означає, що при навчанні мають бути враховані всі риси, вимоги, стандарти

сучасного англomовного спілкування в діалогічній формі. Отже, навчання діалогічного мовлення з використанням мультимедіа слід вести в певній послідовності з урахуванням вихідних методичних положень, а саме, принципу комунікативності, який передбачає і принцип ситуативності. Це зумовлене тим, що реальне мовлення є передусім ситуативним, тобто, є зрозумілим і можливим лише в тій ситуації, в якій воно здійснюється.

Комунікативна спрямованість мультимедійного засобу навчання англійського діалогічного мовлення має реалізовуватись: 1) навчальним матеріалом, зокрема автентичними аудіо- та відеодіалогами; 2) навчальними комунікативними ситуаціями, що відображається в інструкціях до комп'ютерних вправ; 3) появою на екрані інформації щодо результатів роботи студента, а також інструкцій щодо подальших його дій.

Третя вимога – необхідність включенням до змісту чітко дібраного мовленнєвого матеріалу згідно з активними мовними мінімумами для попередження можливої інтерференції та типових помилок в англійському мовленні студентів.

Використання мультимедійних технологій у навчанні реалізує низку основних методів взаємодії студента з комп'ютером, які традиційно поділяють на активні та пасивні. Для навчання діалогічного мовлення першочергового значення набувають саме активні засоби. Це зумовлено, по-перше, відповідністю активних продуктів принципам навчання іншомовного говоріння, по-друге, можливістю нелінійного представлення навчального матеріалу.

Організація мультимедійних засобів нелінійним способом передбачає пов'язування навчальних матеріалів на основі гіперпосилань, які поєднуються чітко структурованою системою навігації в середині мультимедійного продукту. Саме таке представлення навчальних матеріалів є основою створення авторського продукту, адже, така організація мультимедійного засобу дає можливість студенту самостійно обирати темп

роботи, послідовність виконання вправ, а також, в разі необхідності, звертатись до тієї чи іншої інформації.

Найважливіша перевага комп'ютерних засобів навчання ґрунтується на сучасному розумінні принципу наочності. Потенціал мультимедіа дозволяє використовувати різні способи подачі інформації, які втілюються в відео та звуковий супровід текстів, графіки, анімації, що надає можливість зробити програмний продукт із їх використанням, по-перше, інформаційно насиченим, по-друге, зручним для сприйняття. Завдяки своїм можливостям мультимедіа виступають як засіб, що одночасно може впливати на різні канали сприйняття інформації. За допомогою мультимедійних засобів поряд із текстовою інформацією, яка репрезентується у різній формі (сторінки книги, газетної статті, календарної сторінки, тексту), на екран може подаватися різна графіка (статичні зображення – кольорові малюнки, фото, таблиці, схеми тощо); динамічні зображення (відеофрагменти, анімація), а також звук (озвучені фрагменти текстів, коментар, музика).

Можливість поєднання текстової з відео- та аудіо інформацією відіграє важливе значення під час навчання саме діалогічного мовлення. Так як, одна із проблем організації роботи полягає в тому, що не в усіх студентів сформувались достатньо міцні іншомовні навички. Очевидним за таких умов є те, що вправи для навчання діалогічного мовлення повинні бути забезпечені надійними чіткими опорами, які б детермінували породження саме таких висловлювань, що диктуються завданням викладача. Такі опори можна представити з допомогою сучасних мультимедійних технологій. В самостійній позааудиторній роботі це допоможе дистанційно спрямовувати та контролювати мовленнєві дії студентів [3, с. 47].

Нові напрямки щодо використання інформаційно-комунікаційних технологій забезпечують варіативність навчання з урахуванням індивідуальних особливостей студентів, створюють нові стимули для успішного оволодіння іноземною мовою. Звичайно, що на занятті мультимедійні вправи виконують функцію допоміжного засобу, а в

позааудиторній самостійній роботі певною мірою дублюють функції викладача.

Таким чином, розглянувши основні дидактичні передумови та методичні засади використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні майбутніх перекладачів, можна зробити висновок, що їхній потенціал, зокрема технології мультимедіа, надає можливість організувати навчання англійського діалогічного мовлення як інтерактивний тренінг в позааудиторний час. Перспектива подальших досліджень полягає в розробці навчальної комп'ютерної програми з англійської мови для формування у майбутніх перекладачів англомовної компетентності в діалогічному мовленні, а також уточнені висунутих вимог щодо розробки електронних засобів для інших видів мовленнєвої діяльності.

Список літератури:

1. Основи методики створення і застосування комп'ютерних програм у навчанні іноземних мов : навч. посіб. / [Асоянц П. Г., Сердюков П. І., Чекаль Г. С. та ін.]. – К., 1993. – 108 с.
2. Чекаль Г. С. Зворотний зв'язок як засіб управління навчально-пізнавальною діяльністю студентів у комп'ютерних вправах з іноземних мов / Г. С. Чекаль, Т. І. Коваль // Іноземні мови. – 2005. – №3.
3. Елизаров А. С. Информационно-технологическая поддержка деятельности преподавателя по организации самостоятельной работы студентов при обучении иностранному языку: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Елизаров Антон Сергеевич. – СПб., 2005. – 172 с.